

a protivníci so Židmi 10 mandátov, dôsledku čoho nebol z našej strany zvolený starosta, vzdor tomu, že predtým sme mali starostu z našej strany.

O špinavej agitácii ani hovoriť nechceme, to si môže každý predstaviť, keď sa im podarilo našu silnú stranu zlomiť. Do obecného zastupiteľstva diktátor zo Štubnianskych Teplíc nahromadil takých ľudí, ktorí nemajú vôbec žiadny záujem v prospech obce, lebo sú bezmajetní, dôsledku čoho by sa im dalo ľahko s cudzím majetkom šafáriť.

Keďže protivníci zvíťazili špinavým a neslýchaným terorom /letáky a pod./, je odôvodnený dôvod na okamžité rozpustenie obecného zastupiteľstva, pri tom žiadame, aby ako vládny komisár bol menovaný náš obľúbený starosta Ondrej Sitár, ktorý je agilným, spoľahlivým a dlhoročným pracovníkom našej Hlinkovej slovenskej ľudovej strany.

V Štubnianskych Tepliciach dňa 28. okt. 1938⁹.

Vrelej oddanosti:¹⁰

ŠOKA Martin, fond OÚ Martin, 3024/38 prez.

Dokument 5

*Manifest Židom zo 4. 11. 1938 vydaný Židovskou Národnou Radou, ktorý ich vyzýval k spolupráci s autonómnou vládou*¹¹

MANIFEST ŽIDOM.

Uskutočnil sa dávny sen národa slovenského za autonómiu.

Slovenské židovstvo privítalo tento akt spontánnymi prejavmi lojality. Uistili sme vládu slovenskú, že sme ochotní úprimne spolupracovať na zveľaďovaní dŕžavy slovenskej a že úprimne chceme pomáhať pri spravodlivom rozložení všetkých problémov.

Dávame svoje sily do služieb Slovenskej Krajiny a tohto štátu, lebo chceme ich zdarný vývoj a úspech. Zapojujeme sa do práce ako celok a každý jednotlivec a preto chceme sa vnútorne posilniť a zjednotiť pre ťažké úlohy, ktoré nás čakajú.

Preto chceme ako Židia ďalej pestovať svoj náboženský a národný život, aby sme predovšetkým židovskej mládeži v najužšom spojení s našimi všetkými ethnickými hodnotami dodali duševný a mravný obsah, zvlášť nutný pre ťažký život dneška. To znamená zachovať a vybudovať všetky naše

⁹ Krajinský úrad v Bratislave rozpustil obecné zastupiteľstvo v Turčianskych Tepliciach 5. 11. 1938. ŠOKA Martin, fond OÚ Martin, 3024/38 prez.

¹⁰ Po textom sa nachádza 9 z väčšej miery nečitateľných podpisov.

¹¹ Manifest je datovaný podľa Židovských novín – 4. 11. 1938.

kultúrne, náboženské, hospodárske a sociálne inštitúcie, dobudovať tieto inštitúcie zriadením organizácií, poverených všetkými životnými a národnými problémami židovstva. Úlohy, ktoré treba vyriešiť sú nasledovné: musíme čím skôr započat' s ďalekosiahlym prevrstovaním čo do povolania zriaďovať poradne pre voľbu zamestnania sprostredkovateľne práce a taktiež akademická mládež nutne potrebuje ustanovizne podporné a hospodárske. Šport a telovýchova, ktoré boli až dosiaľ v našich židovských telocvičných a športových spolkoch úspešne pestované mimo pestovať aj ďalej lenže intenzívnejšie než dosiaľ. Organizácia celého židovského života, židovská hospodárska a úverná pomoc, ochrana našich oprávnených životných záujmov si vyžaduje koncentrovanie všetkých židovských síl. Konečne musí byť riešená cieľavedome ústredne organizácia vyst'ahovalectva.

K riešeniu týchto a tiež iných zatiaľ nie presne vymedzených úloh spojili sa dnešným dňom všetky židovské organizácie na Slovensku v Židovskú národnú radu¹², ktorá sa bude snažiť upraviť v dohode s vládou krajiny Slovenskej životne dôležité problémy židovstva na Slovensku, zapadajúce do jej kompetencie.

Židia!

Učme sa od okolitého sveta!

Jednota, disciplína a cit povinnosti to sú veľké tvorivé sily, ktoré je nám treba k rozumnej úprave nášho života.

Voláme Vás všetkých k zodpovednej a dôveryhodnej spolupráci.

Prípravný výbor Židovskej Národnej Rady pre Slovensko.

Židovské noviny, 4. 11. 1938, s. 1.

Dokument 6

List Židov v Žiline Slovenskému národnému výboru, v ktorom vyjadrujú svoju bezvýhradnú oddanosť a lojalnosť.

Vysokoúctený Slovenský Národný Výbor v Žiline.

Slovenské židovstvo dovolilo si uvítať prvú slovenskú vládu hneď po jej ustanovení telegraficky.

Zodpovední zástupcovia slovenského židovstva hneď v prvých dňoch panovania slovenskej vlády deputatívne tlmočili jeho Excelencii predsedovi

¹² Práca ŽNR nebola povolená a preto bola vytvorená Židovská ústredná úradovňa a následne aj organizácia ortodoxných Židov.

slovenskej vlády, Drovi Tisovi bezvýhradnú oddanosť, poslušnosť a pohotovosť k činnorodej práci celého slovenského židovstva.

V tomto znamení a s týmto predsavzatím sa obraciamе i my všetci slovenskí židia mesta Žiliny k vysokoúctenému Národnému Výboru a na základe jednomyseľného usnesenia sa, predkladáme túto

REZOLÚCIU:

Stojac na podklade pozitívneho náboženstva, na základoch občianskeho svetonáhľadu, zatracujeme a odmietame marxizmus každého druhu, či je to už boľševizmus, či je to už marxistický socializmus, alebo akýkoľvek internacionalizmus. Zavrhujeме slobodomurárstvo, alebo akýkoľvek iný spoločenský a politický smer, ktorý sa úplne neshoduje s ideológiou slovenskej vlády.

Bezvýhradne vylučujeme s našich radov tých, ktorí sa úplne a nekompromisne neodávajú do služieb slovenskej štátnosti.

Celým svojím majetkom a celou svojou energiou zapojujeme sa do nového organického vybudovania nového Slovenska.

Máme najúprimnejšiu snahu so všetkými svojimi možnosťami prispieť k zdarnému vývinu Slovenského národa a Slovenskej krajiny a to menovite teraz, za ťažkých pomerov.

Podrobujeme sa záujmu celku!

Všetkým svojím majetkom, všetkým svojím umom, prácou a celou energiou sa zapojujeme do nového spravodlivého usporiadania slovenských národných vecí, keďže i my stojíme na podklade pozitívneho náboženstva a tým na podklade spoločenského poriadku.

Vyhlasujeme, že so všetkými rozvratnými živlami sami urobíme dôkladný a radikálny poriadok, veď tieto živly nemôžu mať nič spoločného s pozitívnym náboženstvom.

V každom obore nášho povolania a postavenia dávame sa do služieb slovenskej vlády, ako právoplatnej reprezentantky Slovenského národa a preto sme proti každému rozvratníctvu. Sme si vedomí našich povinností voči slobodného Slovenskému národu a tieto budeme plniť.

Sme presvedčení, že v novom pevnom slovenskom, kresťanskom štátnom poriadku, nachádzame najsilnejšiu oporu našich ľudských a občianskych práv.

Vyhlasujeme, že ako dlhoroční spoluobčania, spolu s našimi kresťanskými spoluobčanmi, ruka v ruku, konštruktívne sa dáme do práce cieľom vybudovania nášho slovenského Slovenska a našej roduvernej občianskej slovenskej Žiliny.

Naša vlasť je len Slovensko, tu chceme žiť, pracovať, budovať, keď je treba trpeť s našimi kresťanskými spoluobčanmi, ten samý osud sdielať a zomrieť.

V tomto nech nám Všemohúci Pán Boh pomáha!

Najúctivejšie prosíme Slovenský Národný Výbor v Žiline, aby táto naša rezolúcia bola predostretá Ústrednému Národnému Výboru v Bratislave, ďalej Slovenskej vláde v Bratislave, ktorej vzdávame týmto náš HOLD a úplnú oddanosť:

V zastúpení Žilinského Židovstva
(nečitateľný podpis)

SNA, fond Úrad predsedníctva vlády, kartón 2, 614/38.

Dokument 7

Nedatovaný leták o vytvorení Židovskej ústrednej úradovne, do ktorej sa zlúčili najmä bývalí predstavitelia sionizmu zo Židovskej strany.¹³

Židovská ústredná úradovňa pre Krajinu Slovenskú
Bratislava, Ventúrska ul. č. 3.

ŽIDIA!

Po osamostatnení krajiny Slovenskej prejavilo židovstvo u príslušných činiteľov svoju vôľu a snahu úprimne spolupracovať na zveľaďovaní dŕžavy slovenskej a pomáhať pri spravodlivom riešení všetkých problémov.

Dávame svoje hmotné i duševné sily do služieb Slovenskej krajiny a štátu, lebo si prajeme ich zdárny vývoj a napredovanie. Začleňujeme sa do tejto práce ako celok a každý jednotlivo; chceme sa preto posilniť vnútorne, sjednotiť pre ťažké úlohy, ktoré na nás čakajú.

Aby toto naše rozhodnutie bolo čo najúčinnnejšie, a aby naša práca mohla byť plne úspešná vytvorili sme z rozhodnutia najčelnejších organizácií Židov na Slovensku a so súhlasom a schválením kompetentných úradných činiteľov

Židovskú ústrednú úradovňu pre krajinu Slovenskú, ktorá je povolaná v týchto dobách viesť židovstvo jednotne.

Zadosťučíňme v prvom rade povinnostiam občianskym do všetkých dôsledkov a prispejme takto k úspešnému vývoju Slovenskej krajiny. Každý Žid vytrvá na svojom mieste, neoddá sa panike.

Musíme čím skôr započat' s ďalekosiahlymi prácami čo do prevrstvovania Židovstva, zriaďovať poradne pre voľbu povolania a sociálnu pečlivosť

¹³ Na letáku je pečiatka Krajinského úradu – Prekolkované a dátum 28. X. 1938. Je pravdepodobné, že tento dátum nie je správny a tento leták vznikol až v novembri 1938. V Židovských novinách (24. 11. 1938, s.1) je informácia, že zo Židovskej Národnej Rady sa vytvorila Židovská ústredná úradovňa. Pozri aj Hlásenie Prezídia Policajného riaditeľstva v Bratislave Prezidiu krajinského úradu z 9. 2. 1939 o Židovskej ústrednej úradovni pre krajinu Slovenskú - dokument 25.